

talarpub@gmail.com

تالار

talarbrahui

talarbrahui

talarbrahui

+92 81 827824

پنه غاک: 8

نهاد: 10 روپي

29 جنوری-04 فروری 2022ء

سال: 19

تاک: 05

ایلوپنه غاتیا

2 میکوپنه

جاج: رمضان صاحب نا اظہار مگہ شاعرانہ؟
(غمخوار حیات)

3 میکوپنه

ناول: بوزمش ناباتیک (نہمیکوشخ) i
عبدالرحیم زام

4 میکوپنه

جاج: بلوچ تاریخ کی قدیم شخصیت، نا جاج اس
(محبوب شاہ) (8)
پٹ وپول: "اصطلاحات نثر"
(غفور جان ساسولی) (74)

5 میکوپنه

چھشٹا تک: "مزل"، اسہ جاج اس
(سکندر سالک)
نوشتا تک: کجھی عن خون بہائی بلکنن
(سنگت آجو)

6 میکوپنه

افسانہ: عدالت
(عامر فیاض)

7 میکوپنه

افسانہ: بوسن آدامغ
(نجیب یاسین)

8 میکوپنه

پٹ وپول: براہوئی خلقی شاعری ٹی لوز آ تامڈی
(حمید عزیز آبادی) (10)

All About #Brahui

کوئٹہ

تالار

برابوئی نابابت
برابوئی ٹی

ادب و نظریہ غاک

(شوگال)

تخلیق ناست خواہی انسان نافطرت ۛ۔ ہندا است خواہی آن آرٹ ودی مریک۔ آرٹ وایلو علم آتیشی ہندا پرخ ۛ کہ دامادی فاندہ اس دوئی کنگ کن منک، دانانعلقہ اری بیرہ خیل تون ۛ۔ ادب آرٹ انا اسہ شیخ اسے۔ واگہ داہیت اتون امناکنگے کہ ادب انسانی فطرت تون گنڈوک ۛ۔ تو تخین اٹ دانسان تون اولیکو دے آن گون منے۔ و ہر اتم کہ انسان آرٹ اس تخلیق کرینے، ادلی شد پارہ اس جھینے، و پارینے تو اووخت آ تخین اٹ ادب تو منے، وے ادلی نظریہ پنی غچ غکڑ اس منے۔ دن کہ زبان نا بابت پاننگ کہ زبان اول جوڑ منے، و ولدا اونا گرا نر نوشہ کنگا نے، ہندن ادب نا پڑا ہم پاننگ مریک، کہ اول ادب تخلیق منے، ولدا نظریہ غاک موئی بسو۔ انسانی زندانا بنائی دے تیشی اسہ بندغ اس تخلیق اس جھیکہ، و پاریکہ، یا شیخ کریکہ۔ نوشتہ ادب نارداٹ ہنگے تو دا شہیر اسے نادروشم اٹی ہم مننگ کریکہ، و کہ اسے نادروشم اٹی ہم۔ ولدا دا کہ و شہیر ہر اتم پین بندغ اسے نا بادوی آ بسکہ، تو اوٹی کینی بدلیک ہم بسرہ۔ دا کہ و شہیر ک اسی پاننگارہ و پاننگارہ۔ اتنے کہ اسہ وخت اس ہندن غ بسکہ کہ دا تخلیق آ تا اصل تخلیق کارنا پین گو بنگا کہ۔ گڑا دا ادب کل مخلوق نا یا گڑا اس نامسکہ۔ ادب نا دا شیخ انا بھلوکچ

ہینکار و شوکار عبداللطیف قلات پر مبنی پبلیشر روڈ کونڈہ غان ہینک کرسا 302
نمبر 1 پوینورسل کمپلیکس جناح روڈ کونڈہ غان تالان کرے

www.talarbrahui.com

پڑو

بلوچستان ناسیاسی راہنہ، بلوچ دیہاڑا ٹرند ہمت و جوزہ نخوک آ لیڈر، صحافت نا پڑ آ پی آ نوشتوک و اجہ محمد حسین عنقا نا آپ بیتی ”بلوچستان کی کہانی میری زبانی“ کتابی دروشم اٹ بھازو ”مست تو کلی انسٹی ٹیوٹ“ نا پارہ خان شینک مریک۔

ہیت اس ردیف وقافیہ وزن و بحرنا پابندی تون مس گڑاوشاعری اسے نہ شاعری و لس ہیت اٹ اگر فرق ء تو ہو آرٹ انا ہر ادے تخیل نا ہرشت ائی پیش کتنگ۔ ہر ہمو ہیت ہر ا قافیہ وردیف بحر وزن ائی بند ہم مرے اوئی آرٹ، جمالیاتی و شعریت نازیبائی متواوشعر اس پاتلپک۔ امنتے کہ داسہ نا دورباری ٹی شاعری ء ردیف وقافیہ وزن و بحر آن ہم آزاد کنگانے اوڑکن آجو نظم انا ہیت مون آ بسنے بلکہ نثری نظم ہم داسکان نوشتہ مریک، گوئڈا کہ شاعری کن شعریت و جمالیات لازمی ء، شاعری مہر و مرہیت ناخواست ء یک، شاعری فطرت ناظہار ء کہ شاعری ٹی پھل، بلبل، گواڑخ و سمبل، شراب و گلاب، ساقی و پیمانہ، خن و دیدہ، مٹش و ریکزار، پٹ و تلار، چشمہ و چکل، گہوش و چرک، گورچ و بانسری، مجنون و صحرا، دژ و فراق، خواست و عاجزی، ڈیہہ و ڈغار، موٹ و سوز، رخسار و خویک، ہجر و وصال تخیل نا لچہ ٹی ہیت کیرہ۔ و لے رمضان صاحب نا شاعری ٹی گیشتری دا گڑا اک دچہ امنتے کم خنگرہ۔ او نا داخلی اظہار بھاز باغیانہ بھاز خوسر و سریلہ ء۔ دا ڈول انا شاعر یک مزاحمتی سرحال تون ٹہیرہ، داڑان جوان کس کہ رمضان ساسولی بیرہ مزاحمتی شاعری کرو سس۔ (برچاے)

خلنگ کسفتنگ تو شاعر دا واقعہ ء محسوس کرسا داسے تینا قلم نا سرحال جوڑیک: دے خواجہ مرو ء خلق انا دا دا شار انا وارث دیر مرو یک یک آبتنگ ء رنگ آتے گندار انا وارث دیر مرو بے مالی ء گلشن کل آ گلزار انا وارث دیر مرو ہر وار تیار انگا فصل ء بے لاب آن داماس کش کیرہ اسد چکو زمین اسے نا خاطر ایلمک تینے پیش پیش کیرہ ہندا وڑ انا پین چندی واقعہ غاک اریر ہر ا فک ناراج اٹ تالان ء، دا فک انسانی راجی رویہ ء۔ ہر ا فک انسانی چا گڑ ء نختانی کیرہ۔ گڑا دافتے شاعر آک تینا سرحال

رمضان صاحب نا اظہار مگہ شاعرانہ ء؟
”نقشہ فردوس“ تنقیدی جاچ

ہراڈول پی آ ادیب و نقاد الطاف حسین حالی نا ”مقدمہ شعر و شاعری“ نا حوالہ ء ترسا صاحب کتاب رمضان ساسولی صاحب دا کتاب نا سر لوزاٹی پارینے کہ

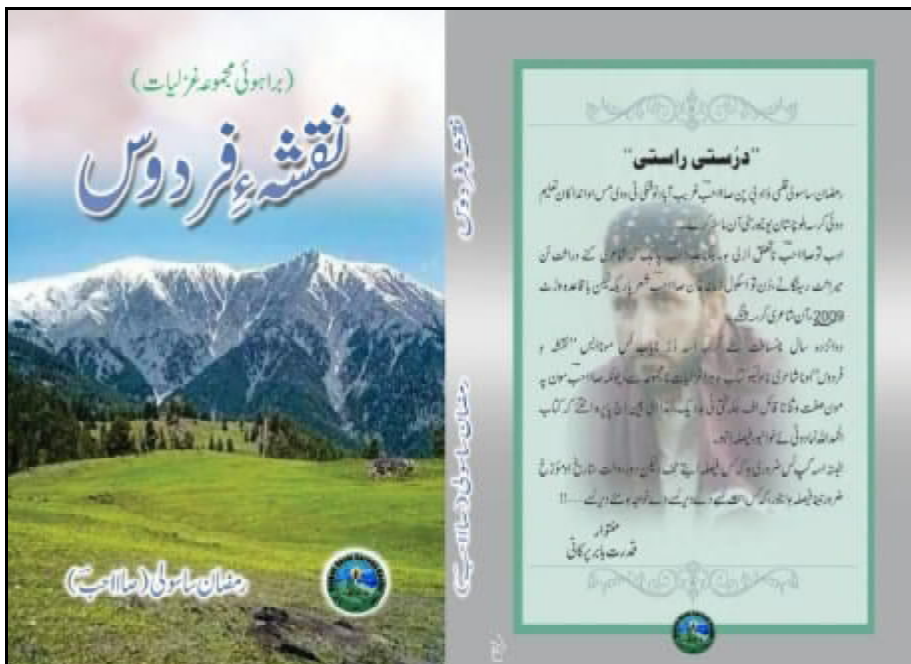
..... غمخوار حیات

مضمون نا مرغنی نا سوب آن ای دا مقالہ غایتا شرہ کنگ کپرہ۔ داخلی یا باطنی ماحول نا برائے راست تعلقداری شاعر نا تینا ذاتی ڈھکیل دژو غم فکر و گرتی فریشانی گل و بالی تون مریک۔ خارجی ماحول ہمودے کہ شاعر ہر چا گڑ ائی رہینگ دا چا گڑ ائی لازم ء روزمرہ زنداٹ و ڈوڑا نا واقعہ و حادثہ غاک مریرہ، ہر ا فقا برائے راست تعلقداری شاعر نا تینا ذات اتون مفک، و لے دا واقعہ غاتے شاعر محسوس یک، و ہندا حساسیت اودے مجبور یک کہ دافقا بارواٹ نوشتہ کے۔ دن کہ اسد شاعر اسے نا خلق اٹ ڈغار اسے نایا گلی سے نازی آچکو تکرار اسے آ ورناس

شاعری اسد کیفیت اسے ناپن ء۔ ہندا ہیت ء مونی درس شاعر نا شاعرانہ کیفیت ء زرس پین شایب ء پڑ اسے آ تالان کرسا ای دا پانگ خواوہ کہ بالکل ہندا وڑ ء کہ ہر اسد بندغ اسد وخت آ ارا ماحول ائی رہینگ۔ اسد ماحول نا بندغ تینا چند انا تہہ انا باطنی ماحول ء، ہر ادے نئے داخلی ماحول ہم پانہ۔ ائی ماحول بندغ نا چا گڑ یعنی باطن آن پشپن نا ماحول ء، ہر ادے نئے خارجی ماحول ہم پانہ۔ نن دا ہم پانگ کینہ کہ اسٹ بندغ نا پاش انگا ظاہری آحالیٹ ء، اسٹ اونا تہہ انا ڈلوک آحالیٹ ء، اصل اٹ ہر بندغ نا تہی اسد پین بندغ اس ہم مریک، ہر ا بندغ نا تینا چند انا لا شعور ائی تو لوک مریک، ہمو بندغ فنکار، از مکار، قلمکار، شاعر، تخلیق کار یا گڑا تخریب کار یا تو جانثار اس منگ یک۔ لس بندغ آ تینا شاعر تون، نوشتکا تون ہم ہندا ارا ماحول گون مریرہ، ہر نوشتہ مادی تینا داخلی و خارجی ماحول آن اثر ہر فسا جتا ء کیفیت اسے نا گواچی مرسا ہمو اثر و محسوس کروک آ گڑا تے تینا اظہار جوڑا سا شاعری یا ادب نا ایلو نثری صنف آتا تہی بیان یک۔

دارداٹ پی آ نقاد و دانشور ڈاکٹر وزیر آغانا اسد کتاب اس ”تخلیقی عمل“ ناپن ائی ساڑی ء، اوسر جم دارداٹ شرہ کیرے، کہ امر کس تخلیق کار، شاعر و فنکار مریک؟ تخلیقی عمل نا

نہیکوش
کورا تاہمکین
.....(i).....

ناول

برز مش ناباتیک

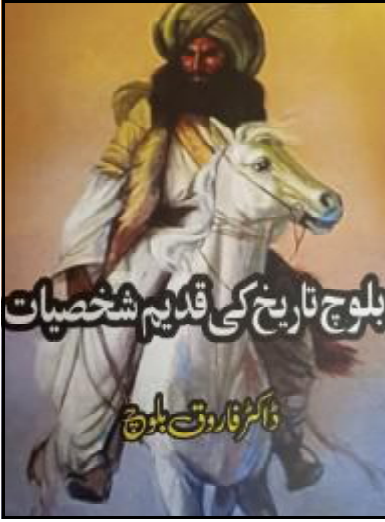
.....عبدالرحیم زام

پیرانگا چاکرنا ہیبت و پورو ہنگ آن مُست پارے..... مَش آن توہترے؟
سلطان..... آن ولے نی امرچاسے؟
پیرانگا اوفتے پارے..... داشاراناک کل کورے..... اوہم خنی کور، نماختک ملوک ء، ہنگ آرے توہم داشارانا فیہرے، دا تو پک ء۔ نہ تو دانما وڈک مریر توہے تم زندان نا گواچی مسرے۔
چاکر..... ناہم توختک ملوک ءنی ہم ہیبت کنگ اُس۔
پیرانگا..... اسیکا تہاری ٹی ہونہ توختارنے غضب اس مریک۔
سلطان..... اوک تہاری ٹی ہنہ.....؟
پیرانگا نیم تہاری ٹی دیوال آ نیک ترسا پارے..... جہان اٹ روشنائی نا حقیقت آن کل واقف ء۔ ولے تہاری نا حقیقت اس ہم ارے، روشنائی کل گڑا تے درشان کیک، زرہ زرہ ء، ولے ہراندغ آک تہاری ٹی ہمیش مسو اوکک روشنائی آن بیدس گڑا تے خنہ، اوختیک تہاری ہم روشنائی اسے..... دا سپاہیک و اوقنا حاکم آک تہاری ء ہراختانو، اوکک تہاری ٹی ہنگ آن تینا جندانا وجود آن خلیہ، بلکہ بیزار مریرہ، نا جاگہ غا تیتے تیت خلیہ۔
چاکر..... نما جاگہ غا مطلب نم بھازارے، بیرہ نی تینا فیس؟
پیرانگا ہنشدہ کرسا پارے..... ہندا تو کمال ء، نن ہرکس کن کم ہرکس نامون آ اسٹ اسٹ خنگہ، ولے ہراتم کس دا تہاری ٹی خنی مس تو اوخت حیران مروء، کہ کل تو داڑے کن ء، نن مفت اٹ روشنائی اٹ ہنگ اُن۔
سلطان..... نم زندج تہاری اٹ مریرے پے۔
پیرانگا..... کس ہمیش روشنائی اٹ مفک ہندن نن ہمیش تہاری ٹی مفنہ دا ہیبت پک ء بلکہ دا جہان نا و خدا نا دستور ء کس ء دنیا ٹی اسے وڈاپیک۔
چاکر..... پیرانگا اگر حقیقت بیان کین تو نن دا جہان نا باقی اُن نن پین زمانہ اسے آن ہنن داڑے انت منگ ء نننے دانا ساف۔
پیرانگا..... عمر اس تدبلیغٹ داڑے کئے جواں خنہ دے دا جاگہ نا سے، دیر پین

سمرے۔
سپاہی ہونہ بندغ تون..... نی جرم کرپس۔
بندغ..... نہ دا کنا جرم اس اف پوسکن ء تو ار اس کس۔ ہندا سوب آن خنگ کنا ملنگ ر۔ ایہن ای ہر وخت انا وڈ تینا سیم اٹ راہی سٹ..... بندغ تینا نت تاہمہ غا اشارہ کرسا پارے اونا تک داسکان لیکر اسے آ نر اوتینا بے گناہ منگ نا شاہدی ء تے۔
ایلو سپاہی پرچی اس ہر سا..... نی مہالو ہم اسے ودا رخن تے تینا ملاس نن تون نا پین درج ء نے خبر ہم ارے داڑے اسے غلطی نا گنجائش اف نی دا ارٹی غلطی ء کرپس۔
بندغ..... او وخت چندیک خن تے ملار پاریرہ آسمان غیسن مسنے تو وا تو ار توار نا سوب آن کئے صبر بتوخن تے ملاٹ آسمان غیسن کس..... بندغ خن تے تینا پرچیفسا ہیبت ء ایر کرے۔
سپاہی..... آسمان غیسن مرے یا عین مرے داٹی نا انت کاریم نے سیم اس تنجاسس نے بیرہ ہموٹی راہی مروٹی کس، داشارانا ہندا اصول ء۔ ایلو داسہ خن تے پرچنگ اٹ چ مٹک نی خن تے تینا ملاس دا ہیبت پک مس نے آ، بکان نن تون۔
بندغ..... ای پوسکن ء تو ار اس ہنگ آن خن تے ملاٹ تو ارا بندغ کسرا نیام آ تو لوک نتر تین تون ہیبت کرسا نتر۔ ہندن لگا کہ دا جاگہ نا ف۔
سپاہی ایلو سپاہی تون مقابل مرسا پارے..... اسٹ تو دا مخلوق نا ہندا مصیبت چاکر..... نن کہ ارے۔۔۔۔۔

چاکر..... دا تو نا وخت دورا نا بازار تا وڈ خنگ۔
سلطان..... دا بازار سے یا اشار سے اسیکا داہم مروٹی مریک.....
چاکر..... انت اس کہ ارے ولے دن ء چچی داسہ داڑے انت اس مروء نننے وخت داڑے ایس۔
سلطان..... داسہ مونی گام کین اسٹ وخت ء اللہ نیک کے چٹ چچی نا نیام اٹ سبب کرے لگا کس اس خچوک خچوک لٹا ورس نننے انت مسکہ۔
چاکر..... داہلہ اسٹ اس نننے ہنگ اف کس پاسے داننے چنہ۔
سلطان..... آخاکہ نن تینا دوراٹ ہنن؟ ہرکس پاسے دا نا درتی ء اشار سے۔ نا دا آ ہم کہ غاک ہندن ء۔ کس کس ء ہر پک۔
چاکر..... خیر بش مر، سر بلین گنڈ اسے آ، بلے کہ ء پیرہ مرین، وخت نننے ہرا نگ دے، نا جندانا دوراٹ دن دپک نننے، بیدس نا استخوانی تا پوری آن۔
سلطان..... داسہ کئے ہم فیروز نا وڈ ملان ہر فنگ ء کہ دا فراڈ اس مت، ایہن فیروز ہنا، مہالو نا شام اٹ، دا جار شام اٹ دیر ء وخت کیدو ء، خنہ راف۔
چاکر ہنشدہ کرسا..... ای ایہن زنداٹ ہندا خ بندغ گواہٹ کہ داسہ کئے گڑا سے ناگ منگ یا تینا سے نامری آن چچ آسٹ ہونی داخہ مفک، ساہت اس مریک ولے اوساہت ہم ایہر مریک۔ ہیبت شام انا جتائی نا ء تو انا بابت سوچنگ ہم سٹی ء، اسننے کہ مہالو ہم نن بھاز سوچان، ولے نا سوچ آن چپ پیش تمار گڑا ک۔
سلطان..... زرس سلس کہ بندغ اس گرگ ء، دچچہ انت کہ اسے، انت پاسہ شوک کان پے؟
چاکر..... سلطان بابا گرگ آن تو اشارانا بنا ء کرفونی اف نننے، داسہ بیل کر۔
دانگ ایگ آن سلطان و چاکر ہمو ارا سپاہی آن ہندا خوک ہر کہ اوکک اودے چنہس، ولے اوقنا تو ار چاکر اس تے

سررس۔ ہرانا تاثیر بلوچستان نا
ہر بندغ ناخن تے پالے۔ ہر
بندغ خار آن خیسن پوٹکن
مس۔ غیرت ناگورنچ جنگ انا
پڑ آ ترندس، گزین ناچک،
بشام ناترنگوٹاٹ بدل مس۔
جھالاوان نامش تیبی ہورہ ٹکا
کرے، گروک آن مست
چیف آف جھالاوان نواب
گوہر خان زرکنی 1893ء
ٹیمن تحریک ناہیرک ءچست
کرے۔ ہراہزار بندغ نالنگر

دو تے گڈنگ کن تینا بے ضمیر آدو تے
انگریز ءٹیک کرے۔ انگریز آک میر گوہر
خان نامار میر یوسف خان ءبڑگار، اودے
بے پاننگ آن اونا باہو میر گوہر خان نا
جاگہ نا نواب جوڑ کرے۔ اونا کاٹم آ انگریز
سرکار نا سازشی آ دستار ءتقیہ۔ میر یوسف
بھاز لائخ ء بندغ اس ننگ۔ اودے
سرکاری دستار ناترہ خان بھاز ڈوعداری نا
گندلگا۔ یوسف خان انگریز آتا ترک آ
دستار ءکاٹم آباریم اس ننگ۔ اراغا سرمنگ
آن مست باریم ءکاٹم آن شیف کرے،
تو ک ناگین آدروشم ءتین کن قومی شرف
اس ننگ۔ باہو نا مڑو آتا ٹولی ٹی قوم دوست
سنگت آتا وراٹ اوارتما۔ انگریز آتا لچ ء
خلنگ کن سوغند ہرنے۔
(ہرجا ء)

تو ن قلات نامون ایمون نا پٹ وجل
تے تبس کرے۔
میر گل خان نصیر نوشتہ یک کہ نواب گوہر
خان زرکنی نا اسہ مارا س ننگ، اونا پن
میر یوسف خان کس، اوعلی گڑھ آن
خوانا س۔ نواب گوہر خان تینا مارا کن
سردار ساسولی نامسٹر نا دو ءخواہس۔ گوہر
خان نا اہلم میر پسند خان ہم ہندا مسٹراٹ
خن تے سخت کرے۔ ہرا تم میر پسند خان
تیبی ہندا مسٹر نا ساگ انا میر یوسف خان
تو ن منگ ناخرین آحوال ء بنگ تو تینا
اہلم آن غصہ کرے۔ ہندا نارنگی ناوخت
آن نواب گوہر خان زرکنی انگریز آتامون
اٹ جنگ انا دامم ء درمیٹے۔ تو میر پسند
خان انگریز نا دو تے سبک کنگ کن اہلم نا

(8)

جاچ

”بلوچ تاریخ کی قدیم شخصیت“

سامراج آن وطن ء آجو کنگ کن سلہہ
ہرنے۔ کاٹم کنگ و تنگ نامون اٹ کفن
ء شرف انا دستار جوڑ کرے۔ وطن ناٹ

.....محبوب شاہ

آتے دتر اٹ رنگ کنگ ناداستان ءتاریخ
ناٹخ اس جوڑ کرے۔ ہراڑے کہ انگریز
فوج انا کیمپ آک نسر، ہموڑے تینا سلہہ
بندسنگت آتا ٹولی نا ملک اٹ ناگمان جابو
کرے، داوڑ ء اینو مزاحمت نا زبان اٹ
گور یلا جنگ پارہ۔ اودا وڑ کرسا انگریز آتا
آسودہ زند ء غم تا چہاٹ اٹ بدل
کرے۔ اوفقا خیسن عین آجون تیا زغم و
سم تا مھوٹھپ آتے خلک، ہراڑاں انگریز
پدی منگ نا کسر خنو کہ۔

جنگ انا وخت آ آگہ اسہ بھلو طاقت اس
بندغ نا کاٹم آ نہار آنبار برے سلے، تو دا
اسہ بھاز بھلو عذاب اس جوڑ مرے۔ آگہ
بندغ زور اٹ جنگ ء بیٹ کروک آنا
مون اٹ زینہ غا بار سلے، صبر و جیرت آن
کاریم لے، تو اونا بہادری نا زیبائی بین زیبا
خلنگ۔ الی ء کہ بندغ جنگ انا وخت آ
غوری آن تینے پچھے، گڑامام مڑو آتا سینہ
ٹی ڈیواروشانی یک، قوم انا را ہشونی ء کرسا
اوقفے شیف آن شرف انا تاریخی ماڑی نا
زی آسریک، آگہ کس جنگ انا وخت آہم

آن گڈسراکان اسہ بھوک ءسرحال اسے
نارداٹ مقالہ اسے ناچ آہائی اسہ خاص ء
ردوبندا سے ٹی نوشتہ مرے۔
مقالہ نا اصل دلیل تون اونا گڈیکو شیخ
(ماہصل) اٹی درشان مرے۔ ہندا ڈول
دادیل خوانوک آ ء اول آن انجیر اسکان
تین تون گون تنگ، تا کہ ہندا دلیل شاہدی
نا وڑ مقالہ ٹی پک منگ کے، کہ تحقیق نا
آب آخ ء؟
.....
کتاب آک:-

احمد، کلیم الدین، (1968)، ”فرہنگ
ادبی اصطلاحات“ ترقی اردو بورڈ، نئی دہلی
اشرف، محمد خان، (2017)،
”اصطلاحات“، سنگ میل پبلی کیشنز لاہور
جلین، گیان چند، (2014)، ”تحقیق کا
فن“، فکشن ہاؤس لاہور

74

پٹ و پول

”اصطلاحات نثر“

داٹخ اٹی نثر انا ہوا اصطلاح یا خاص وڑاٹ ہمو لوز آک ہرا کہ ہر ادب اٹی مدام
بکار بریرہ، اوفقا درستی راستی نا اسہ کوشت اس کننگا۔ دادرستی راستی ٹی نثر انا
صنف و اوڑ تون گڈوک ایلو اصطلاح تون اوارا ارافسانوی وغیر افسانوی ادب
ہم اوڑ دہی کنگو ء۔ ادب نا پڑا ہرا ادبی نظریہ غاک اریرہ، اوقفے ایلو شیخ اٹی درستی
راستی کنگ۔
غفور جان ساسولی

مقالہ اسے ٹی نتیجہ ہموٹک آتا خاص ء بیان
کیک، ہرا ویل آتا گڈیکو آباب
آتیبی درشانی ءکننگا۔
ہندن ہراڑے بیرہ اونا خاص گرج والا
مخت ء پاش کروٹی ء، تا کہ خوانوک آیا

.....غفور جان ساسولی

3- مسمکوشخ اٹی ایسری بریک، ہرادے
گڈیکوشخ یعنی Conclusion پارہ۔ دا
وڑ مقالہ اسل پور مرے۔ ودائی کٹیادونی
مرے، ہرادے ”ماہصل“ ہم پارہ۔
تحقیق اٹی دا نتیجہ خوانوک آءپہہ منگ کن
مدت و کم ایٹک، کہ دا تحقیق امر و ہراوڑ
کننگا؟ دانا انت ضرورت و اہمیت
ارے؟

نتیجہ، کٹیاء، ماہصل:-

(Conclusion)

Conclusion، لاطینی لوز
Conclusionم آن ہلنگا، ہرانا
معنی نتیجہ، (سلہہ ٹی بھرم) و بند کنگ نا ء۔
تحقیق نا پڑا دا مقالہ اسے نا ہمو گڈیکو شیخ
مرے ہرائی مقالہ نگار تینا نوشتہ کروک آ
مقالہ نا بنداوی و خاص انگا یک آتے بیان
کنگ نا کوشت ء یک، دن پاکہ دا اسہ وڑ
اسے نا خلاصہ اس مرے، ہرا مقالہ نا بنائی
آخا، بلکن گڈیکوشخ اٹی نوشتہ کنگ۔
”نتیجہ“ نامہ خاص شیخ مرے:

1- اوکیو بنا یا بنائی شیخ، ہرائی مقالہ نا درستی
راستی و انا سخت بیان کنگ۔
2- ارٹیکوشخ پنجر Body or
Structure پاننگ، ہراچ مقالہ نا
خاص انگا شیخ اٹی حساب مرے۔

چمشانک

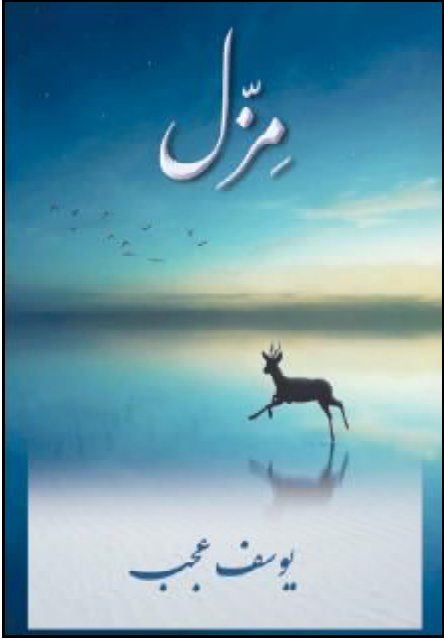
”مزل“، اسے جاچ اس (2)

اوپنہ غایتا اونا شاعری ء۔ اونا شاعری بھاز
آصنہ آتئی ء، دن کہ مناجات، غزل،
زمزیر، آجو نظم، چورک دائے۔

یوسف عجب ہر ”مزل“ نا مسافر ء، اودا
سفرائی تیناف، بلکہ اوڑتون ”مزل“ کن
دا سفرائی دعا، ڈڈ، پنت و پرمان،
اومیت، سوج و ورنندی، شعور، خدا
مہربان، لمہ، بخوبیک ناراز، قائل، استاد،
دھرتی، منافقت، حوصلہ، عنید، دلبر نا
غمک، دتر، خداجی، یات، ہنوک آسال،
سوگوا آجوزہ، ڈڈانا موسم، مزل نا ڈس و
دائے تڈ۔

(برچاؤ)

ای منہ سال ائی تینا شاعری نارٹیکو کتاب
ءمون آاوت و لے دن منگ کتو۔ ہراوڑ
کہ بلوچستان نا باتیک بے ڈس مریرہ، ہند
ن کنناظم آا کتاب ہم بے ڈس مس یا بے
گوامس و اینواسکان اونا ڈس متو۔ انسان نا
تخلیق اونا اولیاد آنا مریک واست و دماغ
آن ردوک آا مری
مدام است آسک انتے
کہ شاعری کننا تخلیق یا
انظہار نا گچین آ وسیلہ
منے۔ اونا دا ہیت
آک پیست و ہفتیکو
پنہ غان ہلیس پیست و
ہشتیکو پنہ اسکان ء۔
ہراودوم اراپنہ مریرہ۔
پیست و ہفتیکو پنہ غان
ہلیس یک سد و پیست و
چارمیکو پنہ اسکان ہراود
و کم نود و شش پنہ مریرہ،

جدت، جمالیات، ڈڈ، اومیت، پنت و
نصیحت، سوج و ورنندی، پین بھاز رنگ
آک ساڑی ء، یوسف نا شاعری اسے ترند
کوکار سے ہرا کہ راج ء شعوری بیداری نا
سج ء ایک، یوسف نا شاعری ء خوانگ
آن ہندن محسوس مریک کہ ای تینا افٹ
بلکہ کننا تینائی اسے جمع اسے، کننا چچی اسے کوکار
اسے، کننا بزرگی اسے حیرت اسے۔

یوسف نا لوز آتے خن ارے، اونا لوز آک
ہیت کیرہ، چچی نا شورا اسے زوراک ء ہتھیرہ
اسے، دا ہتھیرہ راج ء اسپاچ کنگ و مون
تنگ و دوپہ دو منگ نا پڑواسے۔ اوہم
گڑاس شعر دوست تھانے، اونا تہرہ مسہ
پنہ غانے۔ ہرا پیست و چار آن ہلیس
پیست و شش اسکان ء۔
پیست و ہفتیکو پنہ غان کتاب خواجہ، یوسف
عجب ”ڈڈ مکن مفک“ نا سر حال آ نوشتہ
کر سارمان اسے ٹی پاکہ:

”ہندن اولیکو کتاب آن پدا اومیت کس کہ

آ بندغ آتینا قلمکار، ادیب و دانشور ودی
کیرہ۔ ہموٹئی کنا راج انا گواچنی آ
آدیک نا پین اٹ اسے پین اس یوسف
عجب بلوچ نا ہم ارے۔ بلوچستان نا تخت
گاہ ریاست قلات نا خمب اٹ ودی
مروک آورنا یوسف عجب بلوچ نا خمیراٹ
ہم ہموٹیر مڑ آتا خمیراٹ مش اس اوارے۔
اونا قلم، ظلم و زوراک نا خلاف اسے جہد اسے
نا سلسلہ ء بنا کرینے۔“ شہزاد غنی نا خیال
آک کم و ود نہہ پنہ غا پانزدہمیکو پنہ غان
پیست و سے پنہ اسکان قلم بند ء۔ اوہم گڑاس
شعر انا حوالہ تنے، اوقنازی آگپ و تران
کرینے۔

پیست و چارمیکو پنہ غا کننا زہیل آدھرتی نا
چنک سن آورنا غا شاعر خالدی بلوچ ”کنا
مزل نا سنگت“ نا سر حال اٹ نوشتہ یک:
”یوسف عجب نا پوسکن آ کتاب ”مزل“ ء
خانوہ تو ہندن محسوس کیوہ کہ او کئے
خوافنگ ء، یوسف جان نا شاعری تئی،

بلاشبہ یوسف عجب نا ترقی پسندانہ فکراٹ
ننے براہوئی جدید و ترقی پسند فکری پڑ آ
ساڑی مہاڑوک میر گل خان نصیر،
باونا دقہرانی، بابوعبدالرحمان کرد اس تا
فکری زبا محسوس مریک کہ دا خواجہ غاک
براہوئی شاعری ء راجی سر حال آتے ترے۔
اوپین ہم تینا خیال آتا درشانی ء کرینے، گڑا
شعر آتا نمونہ غانے ہم مونی ایسے۔ کم و ود
نہہ پنہ غا کتاب اونا شاعری تینا تہرہ
اس کرینے۔ ششمیکو پنہ غان ہلیس چانزدہ
میکو پنہ اسکان جوان سرچی اٹ تینا نہادی آ
ہیت آتے کرینے۔ پانزدہمیکو پنہ غا شاعر
ناول نگار شہزاد غنی ”یوسف راج انا گواچنی آ
آدیک“ نا پین اٹ تینا تہرہ ٹی تینا گچین آ
خیال آتے داوڑاٹ بیان کرینے:

وا توڑمس چک تاڑمس بوتارنا ہمو اسے قبیلہ
تینا نت آ سلوک تہیت تینا رکھ انا کوشنت
اٹ تینا مون ترسا ہنا، اونا مون مقابل کوزہ
گیر کل اسٹ مسرو اوقنا کمک ء حق آ
سلوک آتا ایلمک کریرہ۔ اونا پدا مس کہ
داسہ منہ جاگہ اسے آجدال آک بوتار
مخلوق نا منہ قبیلہ اسے اوقنا بٹائی آن بے
نصیب کرینو۔ ولد اہم نن سچ دا نازی آنگ
خلپنہ، بلکہ خوش مرینہ کہ ننا اسے اہلم اس ہرا
کہ حق آ ہم ارے، کھڈائی تما، واودے نن
تہیت دھکہ ایتنہ کہ کاہے کھڈائی تے۔
ہے وخت انا ہیبت آنا بردن کہ پیرانگا
وساہت کرینو:

”درخت تفر ء پارے کہ نی کئے انتے
گڈنگ اُس
تفر ورنندی تس پارے کہ نی کنا چنڈوئی
لچوک اُس۔“

وخت آن دا قبیلہ غانے بٹائی ترہ، و اینو
اسکان دارور ریسہ چلیکسا کنگ ء۔ خان انا
حکومت نا خلاص آن پدا پاکستان نا حکمرانی
مس کل ڈغارک بوتارنا پین آالاٹ مسرو
بجدال بزرغ خننگا۔ ولے بجدال اول دے
آن دا ہندی بلوچ مخلوق ء داڑے روادار
متے، تو اوقک امر کریر کہ منہ سال آن گڈ دا
قبیلہ غایتان گڑاسے اوقنا ش ء تنگ آن
نمن مسر۔ اوفتے جواب کریر کہ نن نے
داسہ سچ بٹائی تھنہ، نئے انت کہ کروئی ء ہبو
کبو۔ ہندن دا مخلوق نا ڈغار تازی آ کوزہ
کننگ نا بند اوتخنگا۔ بوتارک تین پہ تین نا
زچنگ اٹ اخنہ نسر، تو انصاف تون سلنگ
نا جاگہ بجدال تون کمک اٹ لگار کہ تینا
بیر ء ذری اٹ ہلنگ کیر۔ داوڑ اوقک تین
پینن نا خار بازی نا دو آن تینا اہلم ء تینا حق
آن محروم کننگ نارنڈاٹ لگار۔ ہراڑے کہ

نوشتانک

کچھی ءن خون بہائی ہلکن

..... سنگت آجو

کل مخلوق تون سلاہ کنگ آن پد سڈ دارک
امنا کریر خان ء پاریر کہ نی امر کہ پاس نن
نے تون تفوک اُن۔ خان کل سڈ دار تھون
اوار کھوڑا نا لشکر آجلہو کرے اوفتے کچھی
آن مڑ اسندھ انا کڈ آمون تس۔ دا جنگ
اٹ شخ ہلوک اُخس کہ سڈ دار یا قبیلہ غاک
نسر، ہمو قنا نیام اٹ ڈغارک شخنگا۔

دا حوالہ خاخر آنا بار کل راج اٹ تالان مس،
خان آف قلات کل قبیلہ غانا سڈ دار تے
نا ہیبت و گپ مس۔ بجدال آک خان انا

خاخو نا تو اراپٹ و بیابان تانیا اٹ خرن
انگا درخت آک، ڈورانا رہی تیار کری تا
شعب آک، کلیر نا پت آک، ہر لٹ آمش
تا دنز آک، سہب انا نختی مال و ساہدار تا
چڑیک آتا تو، خراس گادو تا بند آتا لٹ آتا
زی اٹ ہنگ جنگ، مخلوق نا گڈانک دا کل
کچھی نازی بانیک ء۔

براہوئی ٹی ہیبت کروک آنا مخلوق وخت
زمانہ سے ناسیٹ اکن خراسان آن کرائی
کیک، کچھی آامپک، ولدا باسی نا بنامنگ
یعنی خراسان اٹ ہتم نا وخت آ پدی
خراسان آ جنگ کن مون کیک۔ اگہ کس
اٹون مال و ساہدار ارے تو او بزرگل ء مومن
اٹ شاعک بلان ناول آامیٹ بی بی نا جل
تینا اپار مسرا خراسان کن سر بلیک۔
کچھی ہندن ء علاقہ اسے ہرا خان آف
قلات نا وخت اٹ منہ قبیلہ ء خون بہانا ایوز

عدالت لگوک کس، جج تینا بھلا کرسی آ تو لوک، دارہ ایرہ غان تے اونا گاٹ آک اھنا ٹو سلوک، جج انا دوٹی اسہ پاٹ انا ہتھوڑی اس، ہراوخت آتھی تو لوک جچی ٹی پُس پُس مسکہ، تو اودے خلسا پاریکہ ”آرڈر آرڈر“ یعنی چپ مبو۔ ولدا زرس چپی تالان مسکہ۔ ایلو کنڈ آکنا دوٹی ہتھوڑی خلوک کئے سلفیسر۔ کنازی آ بھلو بھلو الزام نیکہ۔ ہرافقا اینو شتوئی کس۔ اولی وارکن تون مقابل اسہ چنا اس کہ وہ دو ازندہ سال نا وٹی اٹی کس، اودے ایسر۔ اوکنا کنڈ آ خلوک آخراس آبار ہر اکہ، وکیل مون انگا کوٹ و مون آ بوٹ بیٹوک برس اواڑان سوچ کرے۔ ”نم دادے درست کیرے؟“

”جی او۔“ چنا ورنڈی تس۔ مستی پارے ”دا کنا استاد مسے۔ ولے دا اسہ جوان ء استاد اس متنے۔“

”اوامر؟“ وکیل سوچ کرے۔

”اودا وڈ کہ دا بیرہ ٹیم پاس کنگ و تنخواہ بلیگ کن بلکہ۔ دادے تینا مضمون نا بارواٹ جج خبر آلو۔ ولے تینا مضمون آن بیدس دنیا نا ہر گڑا غا شرہ کریکہ۔ ملکی و درملکی سیاست، شاعری، خاص وڈاٹ جون نا تو اتنا تنخواہ نا حساب کتاب، داقتیان بیدس تینا ایلو سنگت آتھون تینا عشق انا گپ شپ، و وخت وخت ہموڑے کلاس اٹی سونا ء ہم خلک۔ ہراوخت دا کل آن فارغ مسکہ، تینا خن تا شیف آن ”عظیم“ کہ اسہ زیبا ء مارا کس، اوڑا ہر اکہ۔ و اودے توار کریکہ۔ اڑے او عظیم، دا نگ بر، نی تینا کاریم تے کرئیس یا نہ؟ اودے تینا رہی آ خواہ فیکہ۔ بیرہ اودے ٹیم تسکہ۔ لس وڈاٹ اگہ پاو دادے تینا مضمون آن بیدس ہر گڑا نا معلومداری نیکہ۔ تو اونا کنا مجرم مس۔“

عدالت اٹی زرس چپی تالان مس۔ کل کئے گندہ گندہ ہرارہ، دن چاکہ اوکلک پانگ خواہسہ کہ دادے تو نن بھلو شرف اس تسنہ، و دادے نن قوم انا وارٹ ٹکانہ، دا تو بھاز بے جس ء بندرغ اسے۔ ای اوفا خن تا تاب ء انگ کٹوٹ۔ و تینا خن تے کوچرائی آن شیف کریت۔ دا جچی اٹی جج انا اسہ وار ولدا توار بس۔ ”چین داڑا انت دوپہ ء۔“

اوفتے ہمستی تنگے۔“

”جی خواجہ۔ داڑان بھاز آتے شکاست ارے، اگہ موکل مرے اوفا شاہد آتے ہم

افسانہ

عدالت

خواہفو، وکیل عرض کرے۔ جج سرہ ء سرفسا موکل تس۔ توار دلی کوک کرے، سرکار بنام بلوچ خان حاضر مرے۔

ہر وہ کہ اسہ پیر ء کماش اسے نا دوٹی اسہ جوان ء ورناس بلکنے، و اودے کرار کرار آنگ ء۔ پیرانگا کلا سے ٹی وٹس بکس اسکان تینے سر کرے۔ لڑساخن تے مچے موٹکا و کئے آ ارا۔ دے اس کئے کئے کرے تو اسہ و اونا لڑنگ ترندس۔ و خن تے تینا کئے آ کشسا سوختہ مرسا پارے۔ ”دا خبیث ء کنا مون آن چپ کیو۔“ وکیل اونا ٹوک آ ہنا دوسے دلا سے تس۔ ”مامانی فکر کیو، او تینا انجام آ سر مریک۔ اودے سزا ملک۔ نی پانے داڑان انت شکاست ارے؟“

”صاحب! اسہ دارنا نا کس۔ ای سڑدار نا ڈارنا اسہ بزغرا سے اٹ۔ کن تون اوار منہ پن ہم بزغرا ریر۔ ولے ای ہڈ آن زرس زور نیکہ۔ دا خبیث ء سڑدار تینا ڈارنا کھو چیت و بزغرا تون حالی حوالی کن مون تسکہ۔ و دا بے غیرت نا خنگ جینن سرہ، دا نا خنگ ننا نیازی تینا سخت سر۔ اوفتے گندہ غاخن میٹ ہر اکہ، بلکن سفا پاوننا زوری آن فاندہ ہر سفا وقتون گندہ ہی ہم کریکہ۔ نن تینا زوری و مجبوری نا سوب آن دادے جج پانگ کٹوٹ۔ مدام تینا خن تے شیف کرینہ۔ دادے دن زندہ الکلپ۔ بلکن پاہو تنگے۔ انتے کہ دا نا عزت آتھون گوازی کریکہ۔ نن در پد رسنہ۔ خد ء ممو دادے زندہ الپو۔“ او ہونسا تینا دو تے جج انا مون آتھے۔ اسہ وار ولدا جج کئے آہر، خنگ تے خیسین خیسین سرہ۔ دن چاکہ خنگ تے پیش تنگ ء۔ ای اسہ وار ولدا تینا خن تے شیف کریت۔ حیران کٹ انت ورنڈی ایتو۔ عدالت اٹی پُس پُس ولدا بنا کرے۔ ”آرڈر آرڈر“ جج پارے۔ ولدا چپی مس۔ ”ماما داتینا غلطی تا سزا ء ضرور خنوع۔ نم بے فکر مبو۔ دانا سزا کل اکن پنت اس مرو۔“ وکیل اسہ وار ولدا جج ء پارے۔ ”خواجہ! اسہ چین

ولدا کئے آرا، و پیش تما۔

”چین کس ہم داڑان گدہ دار ارے؟“ جج اسہ وار ولدا سوچ کرے۔ زرس چپی تالان مس۔ جچی آن ارا بندرغ بش مسر۔ پاریر ”نن ہم گلہ ارے۔“

”نم ہم بھو۔ و تینا شکاست آتے جج انا مون تنبو، تاکہ دا ڈو ہدار تینا ایسر آ زوت سر مرے۔“ وکیل اوفتے خواہفے۔ اسٹ اس تا بش مس، کئے ولدا خید ہرفے، و کنا جوڑک باسر۔ ای اوفتے پالنگ کن تینا دوئی ء اوفتیا خوٹکاٹ، سوچ اٹ تماٹ، داسہ دا

پریادی اس ہم انصاف خواہنگ کن یسے۔ نما موکل مرے۔ اودے توار کیو؟“ جج اوٹ ورنڈی تس۔ اسہ وار ولدا کوک مس۔ سرکار بنام بلوچ خان حاضر مرے۔ دا توار کنا جان

..... عامر فیاض

انت غزہ اس کرینٹ۔ مدان آدو ء دریت تینا پیشانی آن خید آتے پاک کریت۔ ہمو بندرغ ہم وٹس بوکس اٹی کن تون مقابل سلیس۔ تینا توٹ بش آن اسہ ماخول ء بندرغ اس خنگا کہ۔ خن تا تے جوزہ سفا پاش پاریکہ دانا است اٹی کنا برخلاف بھلو لار سے۔ و داسہ اودے دا وار رینگا کہ دالار ء کئے۔ جج اوڑا ارا سوچ آن گڈ ورنڈی تس۔

”خواجہ! ہرا وخت ای دانا برخلاف بش مسٹ، تو کئے و کنا آرا والا تے بھاز بدر کنگا۔ نا دیر و ارغ اسکان بند کنگا۔ خلیس آن نا شمار والا کہ ہم نن تون سلام دعاء لار۔ ولدا ہم ای ہمت کریت، تینے نما انصاف کن پیش کریت۔ دادے نن ریاست اسے نا حاکم کرین، اسہ بھلو ریاست اسے نا خواجہ جی ء تس تے۔ دا ریاست کن کنا کبھی نسل آک جنگ کرسا تینا آسراتی ء گوہار، ولے افسوز دا کلک پوک مسر۔ دا خواجہ داقتیان نا جائز فاندہ ہرفے۔ قوم اکن گڑا اس کنگ نا جاگہ غادے تو تینا ہوش آلو، چڑہ بگ و عیاشی تیبی گار کس۔ ننے دانے اسہ جوان ء ادارہ اسے نا خواجہ کرے، ننے کہ ننے اسہ سوگو ء ریاست اس تس۔ بلکن دا تو ننا زبان ء ہم گوہا۔ دانا سوب آن ننا بروک آ نسل آک ہم بے بختی تیبی اختہ مرسا غلام جوڑ مسر۔ دا بھنگ نا وڈاٹ اف۔ دادے ہر وڈاٹ سزا تنگے۔ بلکن

ہندا سخت سزا تنگے کہ بروک آتے کن اسہ پنت اس مرے۔“ دا ہیبت آتے پارسا وٹس بکس آن ڈرنگا۔ ای اودے ہر سا کرینہ کہ او ہراخن تیبی کئے آہر ء، ولے اودا چاردن چاکہ کئے جج تلو۔ اسل کنا کنڈ آہر تو، سدھا ہنا تینا کڑی آتوس۔ ولدا ایلو بندرغ تینے مستی کرے۔ لاغر آ جون اتون عمر انا پنچاشت سال انا وٹی اٹی اسہ کنڈ آن بغل جولاس ننگوک، جیب اٹی تے اسہ سیاہی والا بین اس کس کہ اوفتا چرنگ آن اونا جیب انا شیف خرن کس۔ خن تینا چشمک اس تنوک کہ اونا شیشہ غاتا بھلنی آن ہندا گمان مسکہ کہ او

خواجہ نا خنگ بھاز زور مور۔ چشمک ء مچے بڑا کرے، و کئے آہر۔ و ولدا تینا خن تیبی خلک تے۔ اسہ شاعر اسے نا شعر اسے نا گڑا اس ہندا ناسا پارے۔ ”یہاں قلم کتے ہیں ایمان بکتا ہے۔“ پارسا خواجہ پارے ”ادب زندا نا ترہمان ء۔ زندا نا ادب تون بھلو اوڑد ہی اسے۔ دن کہ لیڈن پارے، دا وخت کاٹم سرفنگ نا آخا بلکن کاٹم پرغنگ نا ء۔“ زرس چپ کرے ولدا کئے آدو ء مریفسا تینا ہیبت ء مستی درے ”داڑا دا وخت اسکان بھاز دوپہ پک مسنو، ولے کل ء تا اسجا کر فاقا دا گناہ کل آن زیات مریک۔ دا تو تینا لوز آتے سودا کیک۔ دانا سوب آن ننا کل ادیب، شاعر خاہوت بدنام مسے۔ ای سمجھو دانا دا جرم اکن دادے اول گرتنگے، اوکان گڈ نیام بازار اٹ ٹنگے۔“ دا ہیبت ء اوتینا دقان تے خلا سسا پارے۔ ہندن لگا کہ اگہ اوا وس بلوس تو کئے ڈلا کہ۔ ولدا شیف مس۔ تینا کڑی نا کنڈ آہنا۔ تاکہ تینا کڑی آتو لئو یس کئے آ خاری ہر سا کریکہ۔

”جج خواجہ دانا دا جرم آک دادے پاہو تنگ کن گچ اسے ء۔“ دا ہیبت آتھون وکیل ہم ہناتینا جاگہ غاتوس۔ عدلات اسہ بھلو چپی اس تالان مس۔ کل انصاف نا خاطر آن جج آہرہ۔ ای سوچاٹ، ای انت انت کنت؟ دا کل گناہ تے کرینٹ، چا وہ کہ کنا کاٹم ہنا، خلیس اٹ جج انا کنڈ آہر اٹ۔ اول سر اٹ او ہندا سخت سزا تنگے۔ دن چاکہ ہنداڑے کئے سم تا گواچی کنگ نا آرڈر ایسے۔ اوکان گڈ ولدا کنا جون پنت اکن ٹنگے۔ ولے زرس اسے آن گڈ اونا خار مچے کم مس، او کئے آہر سا مچے شخندہ کرے۔

زیبائی اس بشقا تو تو ہوں لکڑ و خید خلوک آ،
خواری کش آ بندغ آک، او بندغ آتا
گڑاس ہندا پنک داوڑ، کولس کو پیکس،
سگمنڈ فرامڈ، کارل مارکس، نیوٹن، آکٹاٹن،
چارلس ڈارون، ایلون مسک و چین کبی بھلا
دماغ آتا پنک اریر۔ داتینا ارغ آ سودی
اٹ ختمو۔ ولے دنیا نازینا کنگ اٹ ہر دنگ
آن جہانو۔ سہب و شام کوشت کرین مخلوق آ
ہر گوانان و احب کرینو۔ تم ہم کنا اہلم نا
چنک خوانبوتینا ڈیہہ زینا کوبا۔ بادم کنگ
دماغ تے تیز کپک، بسن، سوچ، فکر تگک۔
کوشت کنگ، خوانگک خید و خواری کشنگ
دماغ آتے کراماتی جوڑیک۔ اوتینا قوم و
زبان ناسنیال آ کیرہ۔ داہیت آک چناتا
دماغ علامہ، جوزہ عتا بڑا کریر۔ لعل محمد ناہر
ہیت چناتا دماغ اٹ خل انا شیخ اس مس۔
داسہ چنک بش مسر ہنارتینا کتاب آتے
ہر فری و خوانگک نا بناء کریر۔ دن دا زند
گدریکسا ہنا۔

بھاول خان تینا کاروبار اٹ مشغول کاظم نا
پٹ آتے ہین کرے، چنک ہم تینا
خوانگک تو خید و خواری خلسا سر۔ وخت اس
انور و احمد برہ بھاول خان آ تو وخت اس دا
لشکر ہر فیکہ دشت آ اہلم و ہمسائے خانگک کن
ہناک خاس و حسی کنگک تون اوار اوار سیل و
چکر ہم کریرہ۔
دوازده سال آن پدا ہرٹ اٹ اہلم نا
چنک سال سال اٹ جوان اٹ جوان اٹ
سرکاری آ نوکری تے ہلنگ اٹ سر سہب
مسر۔ تیو خلق اٹ دا نوکری تے تینا پن آ
کریر۔ منہ وخت اٹ بستر تینا آ آہوت آ
دریہ شارا ہراڑے او اس پوسکن ڈزنداسے نا
بناء کریر۔ انور و احمد نامتک داسہ بھلم مسوئر
ولے اوقا جوزہ و ہمت کستویس۔ تو کم
آک ارمانی خویک خلسا پارینا زابلول آتا
دار اٹل انا عقل گٹو۔ آگہ نئے تعلیم ترہ تو
ایونن ہم ہندن تینا خاہوت و خلق انا پن آ
شون تسن۔ دامہ ورن تینا مخلوق اکن بھاز
کوشت کریر، اسکول، لائبریری و کبی گڑاتے
تینا مخلوق نا آسودی کن سرکار آن بلکہ۔ داہر
مٹ آ ورنک لعل محمد ناہیت آ ہم لائبریری
ٹی بھلم بھلم نوشتہ کریر۔ ”آسمان آ سرمنگ
کن بادم کنگک المی اف، بلکہ بھاز کوشت،
خید و خواری کنگک المی آ۔“ دن دا سوہر آ
ورناک تینا قوم انا بندغ آتے گدان و
میواری آن کشار، و پوسکن ڈزند اس
تدیفنگ کن تر۔

اٹ سلیر۔ سہب اتون خیراٹ بھاول دا
کل آ ہرنے راہی منگ آکس لاری ٹی گڑا
تے تھنر۔ بس داسہ موکل کنگک نا وخت کس
انور و احمد ہر تو م آ منگک ہو غسا وخن تیان
خویک بشا، پاریر سنے ہم شار آ دبون ہم
خوانہ ولے اوفنے وٹوس نا اومیت کریر۔

بھاول خان لاری ٹی سوارس لاری سر ہلک
مزل ناگنڈ آ، کرار کرار آ رہی کس، جٹ اسے
آن پدر مسر۔ زو اس گڑاتے شیف کریر
گڑاس ہمسائے تاکمک اٹ انت اس کس
زوارائی دیر و جوڑ کریر تاکہ اراہیت تو لنگ
کیں۔ چناتے ہم زو اس اسکول اٹ داخل

.....نجیب یاسین

کریر کتاب بست و قلم بھاول ہلک تس تا۔
داسہ بھاول خان لعل محمد تینے ولے اسے
وارالمی خنارہ گپ کریرہ۔ لعل محمد چناتے کن
اسے باوہ اس کس، و بھاول خان کن حقی آ اہلم
اس۔ بھاول تین کن روزگار اس پنک نا بناء
کرے۔ لعل محمد ناسنگت رستم آن دکان اس
کرنا غا ہرنے و گڑا بہا کنگک آ شروع کرے
منہ وخت اٹ دکان تے جوان روزی کنگک
اٹ بھاول ناگمک آ کرے۔ دارو زگار آن
آسودی ٹی اراہم چلیزگا کہ چناتے کن ہم
خوچا اس جوڑ مسک۔ چنک ہنار خوانگک کن،
اوانک برہ دکان اٹ بھاول تون ہم کمک
ترہ۔ بیگہ نا اسے پاس اسے نا کچ ہمسائے
نورخان نا چناتون خوانارہ۔ نورخان سرکاری
ملازم کس۔ دا چناتا مون آ زریفہ تے تینا چناتا
تے بادم تسک، پاریکہ دماغ نما تیز مریک۔
اوڈو وڑا نا گڑا آسودی تے تسک تاکہ چنک
ننا جوان مریر۔ دا چنک برہ بھاول تون ضد
کریرہ کہ بادم کنگک۔ نورخان تینا چناتے کن
اتیک، پاکب دماغ نما تیز مریک۔ ولے
بھاول آ دن آس وٹو۔ اسے دے قدرتی لعل
محمد نامون آ چنک ہندا ہیت آ کریر تو آ جوانی
اٹ سر بند کرنا پارے تا، کنا اہلم نا چنک
بادم خوراک اسے ولے دماغ تے کراماتی
کنگک کن تعلیم، علم، کتاب، قلم و کوشت بکار
مریک۔ گڑا ملی تیز مریک۔ تاریخ نا کتاب
آتے گل آ خوانبوتے بادم گوک آتا تاریخ
ملیک کہ دا اولاہت آ بدل کرینو واپوسکن آ
وی عترتی تسنو، مون آ درینو، آگہ دا لاہت آ

افسانہ

بسن آ دماغ

کرسا سوچ کریر، ابان ہرا وخت شار آ کنا۔
باوہ چناتے آست ترسا پارے کنا مٹو زو کنا
آرا اس خن۔
دا مجلس ہندن جس کرینس کہ ساتھو نا شام تھا
باخواس ارغ نا خورد اٹ تام کریر، وخت نا

وختی ہندن مال انا گڑاس پڑی آچکار دریر۔
گڑاس تا بہا مسر گڑاس تا پدی اہلم۔ پگہ غا
جوعہ اس مال آ پڑی آ دنگ کتوس۔ غٹ
ایلمک بے شولار و کودک آک کاظم مشار۔
پوسکن ڈچ بیار، بروٹ آتے تینا تیل اٹ
چرپ کریر، ہر کس تینا آرائی آن آدیک و
سرہ غاتے ہلک، ارا ارا شیفنگک تینا خن تینا
ای کشا۔ دا گل تینا چوچ آتے ڈراک گند تر۔
راہی روان مسیت ناگنڈ آ بھاول اہلم تے و
چناتے پارے دعا کو پگہ مال سودا مرے و
نئے آسرائی اٹ جاگہ اس لے، زو اس کان
ہوڑے جاگی مرین۔ چنک و بھلاک
غٹ مسیت اسکان ہندا دعا آ کریر۔ لمد غا
آرائی چناتا مسیت کا زندانا آسرائی کن جھولی
آ تینا بوزا تو ریر و خویک آن پڑ کریر۔

پگہ سہب انا دے تک تون مال آ ہر فری پڑی نا
گنڈ آسر ہلک۔ خوک دہ بجانا پڑی آسر مسر۔
سرمنگک تون مخلوق مال آتا مون کرے،
ہنداڑے سودا کنگک، شیفی بوزی ٹی دا
مسکینک مٹہ سہر اسکان ارغ نا باخواس ہم
گٹ آن گدریفنگک کتوس۔ داسہ چار شیخ
ہیت، پچاسر کہ بھاول احمد و انور آ پارے نم
ہندا فتنے سودا کبوا کی کا و پوڑا اورغ اس اتیو،
معدہ ناکار کنگک آ۔ ایلمک ورنڈی ترسا
پاریر پڑی اس ناس و منڈو اس سگریٹ ناہم
اتیں، ملی نشہ و دمدری آن چکر کنگک آ۔
بھاول ہنا غٹ گڑا تے ہلک بس۔ اونا پتنگ
اسکان مٹہ ہیت سودا مسوسر۔ داسہ تو سر ارغ
کنگک بنا کریر۔ خوچ آتا پیڑ بندغ اس یکہ
تینا ارا سورا تون سلوک کس، اودے ہم پاریر
ارغ کن۔ کل تا زانو بند کریر باخواس ارغ نا
نوش کریر۔
ارغ آن پدہموکان خویک اس بس دا اراہیت
آ و پیر اٹکا مانا سورا تے ہلک پیسہ تس تا و
ہرنے ہنا۔ دا خویک خیرتی تے تینا چنڈار
وارا ناگنڈ آ رہی مسر۔ چناتے کن تینا کونو آ
گڑا بلکہ۔ ایو خوش خوش سر آرائی سر مسر
جوان آ چادان اس چا انا آرایک نا اہلم۔ دا
مدری آن بیالہ آ وار خلنگ کن الیتھو۔
چنک تینا باوہ غا تا کاظم تینا ٹیک تر تو سر مجلس

بھاول خان اسک آبادی ناوٹا اٹ سیٹل اٹ
وخت اس کچی آ ہنارہ و ہتم نا وخت خراسان آ
برہ۔ دا ہشت آرا سرہ، دا فتنے شیف بوز
کروک آ خویک بھاول خان کس۔ او مرک زند،
خوشی، و دناخ آ تینا ٹولوک فیصلہ کروک آ
کماش کس۔ دن پا دا غٹ خاہوت ناسر پند و
بلدا اٹکا کاظم پانگا کہ۔ بھاول نا ارا اہلم، مٹہ
الہ مار و ایلو سیال آک تے سر۔ خیراٹ
داسہ کل چناتی سر۔ بیوس آک دشت اٹ
مش انا ایب و کیب اٹ گدان تے تینا بش
کریرہ یا بورنگ نا ارا کوٹھو اٹ بیہہ وخت آ
دھک ترہ۔ داڑے چنکو مٹہ باغ ہم کس۔
باغ تینا سوفا، زردلو و بادم نا درخت کس۔
داڑے کل شیخ بورنگ سر، ہرا فقا پاولی آ مخلوق
بزرگی کریکہ و گم اس دیر انا ایلمک کنگک،
وخت آ تینا تیز کریکہ، اوک اٹ تینا ساہراک
تے کن بے انا ہم کریکہ۔ دن وخت تدیکسا
کس۔ بھاول خان تینا کل خاہوت و سیال
آتے پارے داسہ چناتے تینا اسکول اسے ٹی
داخل کین، چنک نازرس آسودہ مریرہ، دن
یکالمداری تی عمر آ تینا تدیفنگک کپسہ۔ دا ارا
سال انا ڈکال و گڑا تگینی نئے پد انا نت آ
سلفینے۔ او بیوس آتا زند نئے آن بدتر
مریک۔ دا پوسکن آ کرن اٹ علم، تعلیم و
چاہنداری شوندری آن و احب کیب۔ آگن
چناتے تینا تعلیم تون گڑا اوقا زند ڈکھ و خواری
تا تاپ اٹ ہلنگو۔ داسہ کل تینا کاظم تا
خواریفنگک اٹ تمار، و بھاول ناہیت اتون
امنا کریر۔ بھاول نا اہلم انور و احمد پاریر اہلم
بھاز جوان آگپ اس کرین، خن تے ننا
ملاس۔ دا علم، فلسفہ، سانس انا کرن اٹ ن
لکڑی و بزرگی ٹی وخت آ تینا دھک ترسا
آن۔ جوان آ روزی اس ودی کنگک کپسہ۔ دا
ہیت آ ہنگ تون غٹ سیال آک تینا چناتے
خوچ انا اسکول آرا دہ کنگک آمانا کریر۔ و چنا
تے کن شیخ، کتاب و بستہ اٹک نا زمواری آ
بھاول تینا کو پے غا تا ہرنے۔

چنک خیراٹ بھلم مسر شیخ جماعت ہندا
خوچ انا اسکول آن پاس کریر۔ داسہ اوفنے
مستی خوانگک کن پین اسکول اسے آ ہونو تمار۔
اسنے کہ دا اسکول شیخ اسکان کس۔ اسے دے
بھاول و ایلمک تے تو سر، ملی آ تینا ملار،
جوڑ تے گٹ ہلسا چاتے گم کرسا فیصلہ کریر کہ
بزرگ آن گڑاس مال سودا کینہ گڑا ہوڑے
بازار نا ایب و کیب اٹ چنکو آڑان آ جاگہ
اس بلینہ۔ ہراڑے دا کودک آک خوانسا کیر و
تینا مستی آ زند آ شون اہلم۔ پگہ غاسہب انا

تلی ترکڑی	کچھی ٹی اسہ علاقہ سے ناوین	ایونامز ل پاسے تل ترکڑی غریبی عیب اس اف کینڈ آگری (شاپتیر، 122)
تافواس پٹنگ	اسہ بدعا اس، اگہ کس اسے بدعا اس تنگے تو ادے پارہ تافواس نت تیانپتے	انجیر آپہ خطرہ جن انا تافواس پتا پھل نت تیا دتا (شاپتیر، 123)
کول بور	دارا فٹ انا ٹو اسے - پڈا ناخٹل، پڈا نا بند منگ کن جوان ء - براہوئی دارودرمان، 50)	بور انا مش ء زیادہ کول بور ء ارادہ امپ انا مف گوریج ہم زور ء (شاپتیر، 124)
ہول	خلیس، جم، کمر، فریب (براہوئی خلقی شاعری ٹی دا اسہ تیوی ء واقعہ اسے ہرائی جمعہ وڈا تاکر وفریب آن کاریم ہلساد رو کیرہ۔ ”ہول“ انا لوز خلیس کن کاریم اٹ بریک، وداڑے ”ہول“ انامعہ ء شاعر مکر وفریب کن ہلگے۔)	جمعہ وڈا تاکر ہول اس نن تون کر بریکا ء قول اس (شاپتیر، 134)
پڑی آہیٹ	پڑک، ہمو ہیٹ ہرا کہ بیرہ اسہ رنگ اناس مرے	کنا پڑی آہیٹ (شاپتیر، 125)
کتل آہیٹ	☆	کنا کتل آہیٹ (شاپتیر، 125)
کیرنگ آہیٹ	رنگ اٹی خر مشی آہیٹ	کنا کیرنگ آہیٹ کنا جگر گوش آہیٹ (شاپتیر، 125)
جگر گوش آہیٹ	خیسن خنی آہیٹ	کنا کیرنگ آہیٹ کنا جگر گوش آہیٹ (شاپتیر، 125)
گری آہیٹ	ہمو میٹ کہ اونا خٹک پیدائشی گریٹوک مریر، ڈنکد اسہ گواس نج آن لگر بیٹکے، نچ مرے	کنا گری آہیٹ (شاپتیر، 128)
چوچ انگامیٹ	ہمو ہیٹن آہیٹ ہرا نامون یا بوز آچ ء مون ء ٹک اس مف	کنا چوچ انگامیٹ (شاپتیر، 128)
بڈی آہیٹ	ہمو میٹ ہرا نامون و ہیٹن، ہلو، ہلو پ مرے	کنا بڈی آہیٹ (شاپتیر، 128)
خف تڑ آہیٹ	ہمو ہیٹ کہ خٹک تے پیدائشی دروش نمونہ مریر	کنا خف تڑ آہیٹ (شاپتیر، 129)
کوٹی	ہمو ہیٹ یادخر ہرا دے مر مف ہیٹ کنا پٹکنے دخر تے کوٹی ء داچلو کنا ء لیلی نا ڈوٹی ء (لیلی مور۔ 169)	
پادل آہیٹ	ہمو ہیٹ ہرا نا تیوی مون (مورک) مرے ولے اسہ نت اسے تے ہیٹن مرے	کنا پادل آہیٹ (شاپتیر، 129)
پادی	ہمو پوسکن ودی مروک آ دخر ہرا چرہ تنگ کے۔	ہیٹ کنا پٹکنے دخر تے پادی ء لیلی ء ٹنگو اہلم ناشادی ء (لیلی مور۔ 169)
کبر آہیٹ	ہمو میٹ کہ اوڑا اسہ رنگ انا ٹک مرے ہیٹن، مون وچامنی	کنا کبر آہیٹ (شاپتیر، 129)

(برچاء)

(10)

پٹ و پول

براہوئی خلقی شاعری ٹی لوز آتامڈی

نوشتکار براہوئی زبان نا پڑا پٹ و پول نارداٹ اسہ بھلوپن جمید عزیز آبادی

اسے ناخواجہ ء، دا پٹ و پول اٹی اور براہوئی زبان نا لوز آتے
خوندی کنگ نارداٹ اس کرینے، ہرا قسط وار چلینگ: شوکار

ای لوز چولہ کنگ نارداٹ اسہ گوڈ ء کوشت اسے نا بنا ء کرینٹ، ہرا کہ براہوئی خلقی شاعری تے ٹی پانگنو، ہرا
براہوئی ناپٹ و پولی براہوئی خلقی شاعری نا کتاب آتے ٹی خوندی ء۔ دا کاریم ء داسوب آن مونی انگ نا کنگ
کرینٹ کہ براہوئی خلقی شاعری ء سر پند منگ تون اور براہوئی زبان نا مکن آ لوز آتامعہ ہم خوندی مرے۔ ہرا
کہ بروک آ وخت اٹی جم لوز بلدا سوردریاب اٹ اور مریر۔ کنا اسٹ خواہی دادے براہوئی خلقی ادب نا کتاب
آتے ٹی غلطی ناچ ء گنجائش اس مف۔ اونا سوب دادے کہ براہوئی زبان نا قدامت اونا خلقی ادب اٹی خوندی ء
اگہ اسہ لوز اس غلط پیدا ورس تو لوز تینا دروشم ء گم گاریک ہمولوز بروک آ گلزادہ غایتان اودیم مریر۔ ای
ہرا براہوئی خلقی شاعری ناپٹ و پولی کتاب آتے دا بابت خواناٹ، تو لوز کنگ نا دے تینی چندی لوز اک
پروف ردی نا گوی خندنگ رگہ، واہم ای شاعری ناٹھو نا ڈیک ء ہر ساودے اصل معنہ تنگ نارداٹ کوشت کرینٹ۔
یاتی:۔ ہیلکو ہرا لوز آتامون اٹ استار خلوک ء، اوقامعہ غا تا پٹ و پول کن فیلم ورک نا گرج ء جمید عزیز آبادی

پارت	کابو، خیال داری	ای توفیٹ تینا چکا بھل ء پارت ایٹے آلم ء گل ء (شاپتیر، 108)
تاپ	کرچو ٹی ہموخہ دانکو شاعنگک اٹس کہ کرچو بنگ کیک، دانکو نا کچ، مٹ، خفو ورنا تاچاپ ء لیلو ولاڑو	داکون تاپ ء لیلو ولاڑو ورنا تاچاپ ء لیلو ولاڑو
پانچک اس		(شاپتیر، 110)
دو پٹ	بھلا گد۔ ارا گد انا کچ	دو پٹ آ گد نا بولان اٹ رگ ء زیبا غا سوری جزا نگا ہر ء (شاپتیر، 116)
ڈاک	میدان پٹ، گیا وان، ڈن	ریکستان آن ایون ڈاک و میدان ء داڑے کن کنا پاوہ تہا رہم جہان ء (شاپتیر، 119)
ناڑ	خولم یا زرت ء لاب کنگ آن پد ہمو ڈغار ناڑ پاننگ۔	مال ء خوفین زرت نا، ناڑ ء زیبا ہنلے پتو ہ تے داڑے (شاپتیر، 121)
رگرو	نر، اسہ ساز سے ناپن	توسنن بٹ آ دا رگرو ناٹھول ء بزرگ پھل خواپک ای سیل کیو نا ٹول ء (شاپتیر، 122)
ٹول	بائس اٹی شاعوک ء سہت اس۔	توسنن بٹ آ دا رگرو ناٹھول ء بزرگ پھل خواپک ای سیل کیو نا ٹول ء (شاپتیر، 122)